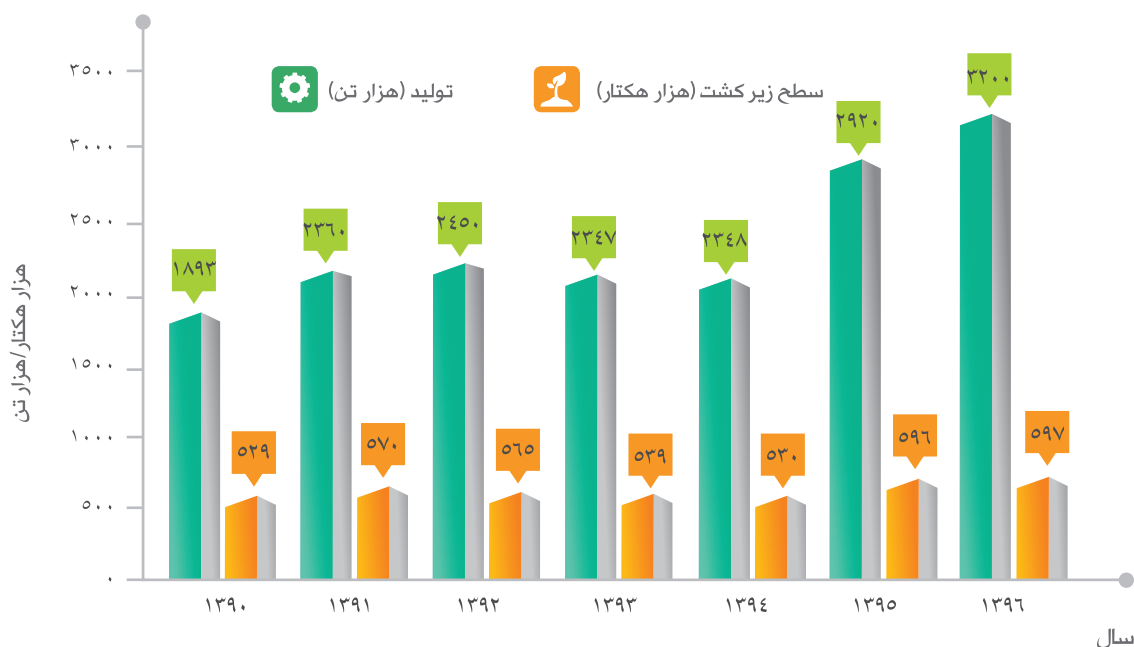

"گیلانه" رقم جدید برنج با منشأ ژنتیکی ارقام بومی

مهرزاد اله‌قلی‌پور و همکاران
موسسه تحقیقات برنج کشور

بیان مسئله

برنج منبع غذایی بیش از یک سوم جمعیت جهان بویژه کشورهای آسیایی است. ایران با دارا بودن حدود ۵۴۰ هزار هکتار سطح زیر کشت برنج و میانگین عملکرد شلتوک ۴/۳۵ تن در هکتار، حدود ۲/۳۵ میلیون تن شلتوک تولید می‌کند. با این حال، نیاز به واردات سالانه ۷۰۰ هزار تا ۱ میلیون تن برنج وجود دارد (سرانه مصرف: ۳۸ کیلوگرم در سال). دیررسی، نیاز آبی بالا، پایین بودن کیفیت پخت دانه و بازارپسندی ارقام اصلاح شده از عواملی هستند که منجر به عدم گسترش ارقام پرمحصول شده است. لذا دستیابی به ارقام با زمینه ژنتیکی بومی و خصوصیات زودرسی، نیاز آبی کمتر و کیفیت پخت مناسب در اولویت قرار دارد.

وضعیت سطح زیر کشت و تولید برنج در کشور و پیش‌بینی آتی

معرفی دستاورد

جمعیت‌های اصلاحی مختلف با تلاقی‌های ساده و برگشتی با استفاده از ارقام محلی و دو رقم اصلاح‌شده تشکیل شدند. خالص‌سازی لاین‌ها برای دسترسی به لاین‌های پاکوتاه و زودرس مشابه ارقام محلی طی سال‌های ۱۳۸۵ الی ۱۳۸۹ انجام شد. طی سال‌های زراعی ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱، ۶۱ لاین امیدبخش انتخابی به همراه سه لاین حاصل از تلاقی برگشتی از نظر خصوصیات مانند عملکرد، ارتفاع بوته، زودرسی و صفات کیفی مانند مقدار آمیلوز بررسی و منجر به انتخاب هشت لاین برتر و امیدبخش شد.

لاین‌های انتخابی به همراه والدین به‌عنوان شاهد در آزمایش سازگاری و پایداری طی دو سال ۱۳۹۲-۱۳۹۳ ارزیابی و منجر به گزینش لاین حاصل از تلاقی برگشتی بین دو رقم صالح و آجی‌بوجی شد. لاین یادشده با عملکرد دانه ۵/۵ - ۵ تن در هکتار، وزن صد دانه ۲/۶-۲/۵ گرم، تعداد دانه پر ۱۳۰-۱۲۵ عدد، ارتفاع بوته ۱۱۰-۱۰۵ سانتی‌متر، طول دوره رشد ۱۱۵-۱۱۰ روز و آمیلوز ۲۱-۲۰ درصد، ضمن برتری نسبت به والدین خود، جزء ارقام زودرس و پاکوتاه محسوب می‌شود و از کیفیت پخت مشابه ارقام محلی ایرانی برخوردار است. لاین جدید طی سال زراعی ۱۳۹۵ به نام "گیلانه" به جامعه کشاورزی معرفی شد.

فرایند تجاری سازی دستاورد

سال ۱۳۹۵ رقم جدید گیلانه به طور رسمی معرفی و با قرار گرفتن در فرایند تولید بذر دارای کیفیت خوب در طبقات مختلف بذری (سوپر الیت، الیت، مادری و گواهی شده) مورد استقبال کشاورزان قرار گرفت. در سال اول سطح زیر کشت "گیلانه" در استان گیلان ۱۰۰ هکتار و در استان مازندران، ۲۰ هکتار بود. سطح زیر کشت این رقم در سال ۱۳۹۶ در استان گیلان و مازندران به ترتیب ۶۴۵ و ۱۲۰ هکتار بود. طبق آمار سازمان جهاد کشاورزی استان گیلان، سطح سبز این رقم طی سال زراعی ۱۳۹۷ به ۱۰۸۵ هکتار رسید.

پتانسیل اقتصادی و اثر بخشی

